

การบริหารจัดการการทำนาพื้นพระบบนิเวศขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
Management of ecosystem restoration work of the
local administration organization

พระครูเมธีธรรมบัณฑิต (จรัสศักดิ์ ทองหอม)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมเจ้าพระยาบดินทรเดชา แผนกสามัญศึกษา

Phrakhrumeteethummabandit jirasak Thonghom

Phrapariyattham Chao Phraya Bodindecha School Department of General Education

E-mail: Jirasak.0514@gmail.com

วันที่รับบทความ: 27 กันยายน 2563; วันแก้ไขบทความ 15 ตุลาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 16 ตุลาคม 2563

Received: September 27, 2020; Revised: October 15, 2020; Accepted: October 16, 2020

บทคัดย่อ

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) คือ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐโดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยการนำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาคตั้งแต่การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การบริหารงานแบบมืออาชีพ การคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างที่กะทัดรัดและแนวราบ การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาแข่งขันการให้บริการสาธารณะ จากการติดตามข่าวสารมวลชนจะเห็นกระสอบข้าวกองเต็มโกดัง ที่มีข้าวเป็นกรังจากการเก็บไว้ในกระสอบเน่าเป็นผุยผงรับประทานไม่ได้ หรือแม้แต่จะนำไปทำอาหารสัตว์ก็จะได้หรือไม่ ทำให้เกิดความรู้สึกเสียตายที่ข้าวถูกนำเก็บให้เน่าเปื่อยเสียหาย ไม่รู้สึกสงสารชาวนาเหมือนกับเมื่อสมัยก่อน สำหรับคำกล่าวที่ว่า ชาวนาเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศก็ไม่น่าจะจริงเสียแล้วในสมัยนี้ เพราะบ้านเมืองเจริญขึ้น อาชีพการทำนาเป็นอาชีพที่หนัก ลูกหลานชาวไร่ชาวนาบัดนี้ล้วนได้รับการศึกษา จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือไม่ก็จบปริญญาจากสถาบันต่าง ๆ เมื่อเรียนจบแล้วก็ไม่มีใครอยากทำไร่นา ถ้าจะทำก็ทำนาแบบ “ไร้สาร” หรือใช้ปุ๋ย “ชีวภาพ” ที่สามารถขายได้ในราคาแพง เมื่อวิธีการทำนาเปลี่ยนจากการใช้กำลังคน กำลังสัตว์ มาเป็นการใช้เครื่องมือเครื่องจักร วิถีชีวิตขนบธรรมเนียม ประเพณีในการที่เกี่ยวข้องกับการทำนาเกี่ยวข้าวก็พลอยเปลี่ยนไปด้วย ผู้คนอพยพเข้าเมืองมากขึ้น แต่ก็ยังมีความเชื่อมโยงกับชนบทอยู่ตามเดิม จะเห็นได้ว่าอาชีพที่หล่อเลี้ยงคนทั้งโลกและเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรไทย ที่ชาวโลกยกย่องคุณภาพของข้าวหอมมะลิไทยเป็นต้น กลับเป็นอาชีพทำร้ายคุณภาพผลิต (ข้าว) ระบบนิเวศและทั้งสร้างหนี้สินให้แก่เกษตรกรอีกด้วย

คำสำคัญ. การบริหารจัดการ, การทำนา, พื้นพระบบนิเวศ

Abstract

New Public Management is the change of public administration by applying the principles of increasing the efficiency of the bureaucracy and the pursuit of efficiency in the performance of governmental practices that aim for excellence. By adopting the private sector's approach or management method and applied to the administration of the sector since the results-oriented administration Professional management Considering the value principle Handling compact and horizontal structures Allowing private individuals to compete in the provision of public services From following the news, the masses will see a pile of rice sacks full of warehouses. Which has the grain of rice from being kept in sacks, it is rotting to dust and cannot be eaten Or will it even be used to make animal food? Causing a feeling of regret that the rice had been put to rot and damaged Do not feel pity for farmers as in the past For saying that Farmers make up the majority of the country, so it shouldn't be true these days. Because the country has grown Farming is a tough career. The children of the farmers are now educated. Graduated from high school or graduated from various institutions, after graduating, no one wanted to farm. If going to do it, do it in a “organic” style or use “bio” fertilizers that can be sold at a high price. When farming methods have changed from the use of manpower to the use of machine tools. Way of life, customs The traditions related to rice farming have also changed. More and more people immigrating to the city. But still has the same connection with the countryside It can be seen that the profession that nourishes the world and is the main occupation of Thai farmers. That the world praised the quality of Thai jasmine rice, etc. Instead, it is a career that hurts the quality of the produce (rice) ecosystem and creates a debt to farmers as well.

Keywords: Management, farming, ecological restoration

บทนำ

ในชีวิตประจำวัน คนไทยกินข้าวเป็นอาหารหลัก แต่เรารู้จักข้าวที่กินลึกซึ้งแค่ไหน ลองถามตัวเองว่า เรารู้ไหมว่าข้าวสวยร้อนๆ ที่แม่หุงให้กินแต่เช้าเป็นข้าวสายพันธุ์อะไร ข้าวสวยเมล็ดสีขาวจากร้านข้าวแกงใกล้ออฟฟิศที่กินประจำเป็นข้าวพันธุ์ใด ปลูกจากที่ไหน หรือแม้แต่ข้าวในกล่องอาหารแช่แข็งที่ต้องกินในวันหยุดยาว มีที่มาอย่างไร หากจะเดาเราคงนึกออกเพียงสายพันธุ์ข้าวที่คุ้นหูและมีขายอยู่ในตลาดทั่วไป ข้าวหอมมะลิ ข้าวกล้อง ข้าวเหนียว ข้าวเสาไห้ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ สายพันธุ์ข้าวที่ผุดขึ้นในใจเราคงมีเท่านี้ ซึ่งนับว่าข้าวที่คนไทย

ส่วนใหญ่รู้จัก คิดเป็นเพียงไม่ถึงหนึ่งเปอร์เซ็นต์ของจำนวนสายพันธุ์ข้าวไทยที่มีอยู่ในธนาคารข้าวกว่าสองหมื่นสายพันธุ์ ข้าวอีโตน ข้าวกำตอ ข้าวลิ้มผัว ข้าวเล่าแตก จะมีสักกี่คนที่รู้จักและเห็นความสำคัญ ในวันที่เรากัดกันว่าข้าวก็คือข้าว ที่กินให้อิ่มท้องเท่านั้น ไม่ได้มีความสำคัญใดๆ และไม่ได้ใส่ใจเรื่องใกล้ตัวที่เป็นเหมือนเลือดเนื้อของเรา

การทำนาในยุคปัจจุบันนี้โดยการเข้าเครื่องจักรมาเป็นเครื่องช่วยมากขึ้นจึงมีค่าใช้จ่ายสูง มีต้นทุนขึ้นลงตามอัตราดอกเบี้ยและราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ทำให้การทำนาเกิดการขาดทุนหรือไม่พอที่จะเลี้ยงชีพได้ยั่งยืน จึงมีวิธีการต่างๆในการทำนาให้มีความรวดเร็วลดต้นทุนบางส่วนแต่กลับเป็นการทำร้ายระบบนิเวศเกิดความเสียหาย เช่น การเผาฟางก่อนไถหว่าน เป็นต้น ก่อเกิดปัญหาฝุ่นควัน หน้าดินเสียหาย ต้นไม้ล้มตาย สัตว์เล็กใหญ่อยู่อาศัยไม่ได้ ทำให้ระบบนิเวศเปลี่ยนไป ต้องมีการใช้สารเคมีในการผลิตมากขึ้นเพราะต้องเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้ดี กลับเป็นเหตุให้ก่อเกิดการทำร้ายสารอาหารสายพันธุ์ข้าว เราจะเห็นตามข้าวกระสอบข้าวกองเต็มโกดัง ที่มีข้าวเป็นกรังจากการเก็บไว้ในกระสอบเน่าเป็นยุ้งฝังรับประทานไม่ได้ หรือแม้แต่จะนำไปทำอาหารสัตว์ ก็ไม่แน่ใจว่าจะทำได้หรือไม่ ทั้งเกิดสารพิษตกค้างในเมล็ดข้าวอีกด้วย

ระบบนิเวศมีความสัมพันธ์กับอาชีพนานา ลักษณะของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศแต่ละแห่งกับองค์ประกอบทางกายภาพของระบบนิเวศจะมีความแตกต่างกัน และระบบนิเวศเป็นแหล่งดำรงชีพของสิ่งมีชีวิตเกือบทุกชนิด เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย และเป็นแหล่งประกอบอาชีพที่ของมนุษย์ ซึ่งอาชีพของมนุษย์ในแต่ละท้องถิ่นจะต้องขึ้นอยู่กับประเภทของระบบนิเวศด้วย ถึงเวลาแล้วที่พวกเราคนไทย จะต้องหันมาช่วยกันดูแลปัญหาเหล่านี้ ดูแลชาวนา คนที่ปลูกข้าวให้เรามาช้านาน ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงให้ความสำคัญกับข้าวและชาวนามาก ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ว่า “เศรษฐกิจของเราขึ้นอยู่กับเกษตรมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว รายได้ของประเทศได้มาใช้สร้างความเจริญด้านต่างๆ เป็นรายได้จากการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ จึงอาจกล่าวได้ว่าความเจริญของประเทศต้องอาศัยความเจริญของการเกษตรเป็นสำคัญและงานทุกๆ ฝ่ายจะดำเนินก้าวหน้าไปได้ก็เพราะการเกษตรของเราเจริญ”

การบริหารการจัดการ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายแนวคิดของรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่รัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิมจนถึงการบริหารปกครอง (Governance) โดยให้ความสนใจในระดับท้องถิ่น รัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิมไม่สามารถปรับตัวไม่ทันต่อกระแสโลกาภิวัตน์ได้ ส่งผลให้การบริหารราชการขาดความยืดหยุ่นจนไม่สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้ ซึ่งแนวทางการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ และการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่ให้ความสำคัญประชาชน เสมือนลูกค้าผู้รับบริการ คำนึงถึงความพึงพอใจของประชาชน และส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันให้เกิดผล ใด ต่อมาแนว การจัดบริการสาธารณะได้เข้ามาแทนที่ โดยปรับมุมมองจาก “ลูกค้า” เป็น “พลเมือง” ผู้ซึ่งตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ และ หน้าที่ที่ประชาชนต้องกระทำต่อสังคม ซึ่งเป็นฐานคิดสำคัญของการบริหารปกครอง โดยลดบทบาทของภาครัฐลงให้ภาค ประชาชนเป็นตัวแสดงหลัก (Active Actor) ภาครัฐเป็นเพียงผู้อำนวย (Facilitator) เพื่อให้เกิดการประสานงานร่วมกัน ของทุกภาคส่วน

โดยผ่านกระบวนการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยเป็นหน่วยงานทางปกครอง ที่เหมาะสมในการจัดรูปแบบตามแนวคิดการบริหารปกครอง (อัครวินท์ ศาสนพิทักษ์ และ นพพล อัครชาติ.2559)

การทำนาในปัจจุบัน

ในปัจจุบันเกษตรกรเริ่มเกิดความดิ้นรนในการทำมาหากินมากขึ้น จากการทำนาเพื่อได้ข้าวไว้กิน ดูเหมือนว่าจะไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต เพราะค่าใช้จ่าย ค่าครองชีพเริ่มสูงขึ้น เนื่องจากมีค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์มือถือ ค่าผ่อนรถมอเตอร์ไซด์ ค่าผ่อนรถไถเดินตาม หรือรถบรรทุกปศุสัตว์ เข้ามาเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในครอบครัว เกษตรกรที่ยังทำอาชีพเกษตรอยู่เริ่มขนขวายหารายได้เพิ่มจากการทำไร่ หรือจากการออกไปรับจ้างเป็นลูกจ้างในเมืองมากขึ้น เกษตรกรบางส่วนขายที่ดินที่ไร่เพื่อไปดาวน์รถบรรทุกปศุสัตว์บางคนก็ไม่สามารถจะผ่อนได้หมด ที่นาก็หมดรถก็โดนยึด การทำการเกษตรจึงเหลือเป็นบางครอบครัวเท่านั้น บางส่วนขายที่ดินที่ทำกินที่ติดถนนใหญ่เพราะมีราคาสูงกว่า เพื่อไปซื้อที่ดินที่ไกลออกไปในราคาต่ำกว่า เกษตรกรบางรายได้นำที่ดินไปจำนอง บางส่วนจำนองด้วยตนเอง บางส่วนให้คนอื่นยืมไปจำนอง เป็นหนี้สินใช้คืนได้บ้าง ไม่ได้บ้าง ส่วนที่ใช้คืนไม่ได้ที่ดินก็กลายเป็นของธนาคาร ถูกขายทอดตลาดในราคาถูก ส่วนที่ใช้หนี้คืนได้ส่วนหนึ่งก็กู้จากแหล่งเงินทุนนอกระบบมาใช้หนี้ธนาคาร เพียงยืดยาวระยะเวลาการกู้ธนาคาร หรือนายทุนยัดไปได้ชั่วระยะเท่านั้นการประกอบการเกษตรของเกษตรกรมีลักษณะไม่แตกต่างจากเดิมนักดังจะได้อธิบายต่อไป

เตรียมทุน การลงทุนเริ่มต้องใช้มากขึ้น เพราะดินเริ่มขาดความอุดมสมบูรณ์ การวานหรือลงแขกเริ่มทำไม่ได้เหมือนอดีตจะเปลี่ยนเป็นการจ้างคนมาทำงาน ค่าแรงงานก็สูงขึ้น รถไถนาเดินตามเข้ามามีบทบาทแทนควาย จึงมีค่าน้ำมัน ค่าปุ๋ย ค่าแรง อีกทั้งการทำนาเริ่มเปลี่ยนไปเป็นการทำนาเพื่อขายข้าวหลังฤดูทำนา เกษตรกรจะหางานเสริมด้วยการทำไร่ปอ ไร่มัน หรือไร่พริก ดังนั้นเกษตรกรจึงกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และแหล่งเงินทุนนอกระบบมาลงทุนทำการเกษตรมากขึ้น

เตรียมรถไถนา เกษตรกรที่มีรถไถนาเดินตามเป็นของตนเองจะเริ่มเตรียมเขื่อน้ำมันเครื่อง น้ำมันหล่อลื่น จารบี ทำให้รถไถพร้อมที่จะใช้งานได้ ในส่วนนี้เกษตรกรที่มีรถไถจะทำอยู่สม่ำเสมออยู่แล้ว เพราะรถไถนาเดินตามจะใช้เป็นพาหนะในการทำงานอื่นๆ เช่นสูบน้ำ พ่วงท้ายทำเป็นรถบรรทุก ถอดเครื่องไปใส่หัวรถไถแทน ใส่เครื่องสีข้าวเกษตรกรที่ไม่มีรถไถนาเดินตามเป็นของตนเองจะเริ่มติดต่อขอจ้างรถไถนามาไถที่นาของตน อัตราค่าจ้างจะอยู่ที่ไร่ละประมาณ 150-200 บาท บางบ้านสามารถยืมรถไถนากันได้ ผู้ที่ยืมจะเป็นผู้เติมน้ำมันให้รถไถนาเดินตามจะมีคราดเป็นอุปกรณ์เสริมมาอยู่แล้ว จึงไม่ต้องเตรียมในส่วนนี้ ส่วนที่ต้องเตรียมเป็นหลักก็คือน้ำมันดีเซล และเงินทุนควายมีบทบาทน้อยในการไถนาเกษตรกรจะขายควายให้กับพ่อค้าควาย หรือนำควายไปตลาดนัดโคกระบือเป็นจำนวนมาก จากควายในหมู่บ้านที่มีรวมกันเป็นร้อยตัวขึ้นไปเหลือควายไม่ถึงสิบตัว ไถและคราด ที่ใช้กับควายมีพ่อค้ามาขอรับซื้อไปจนหมด หาตัวไม่ครบ ที่เก็บไว้ก็เก็บทิ้งๆ ขว้างๆ เพราะไม่ทราบเก็บไว้ใช้ประโยชน์อะไร

เตรียมนา การเตรียมนาไม่ต่างจากอดีต เพียงแต่รถไถนาจะไถได้เร็วกว่าควายมาก การไถนาของเกษตรกรแต่ละราย จากที่ต้องใช้เวลาสองถึงสามอาทิตย์สมัยที่ใช้ควาย ก็ลดลงมาเหลือสามวันถึงหนึ่งอาทิตย์ ขึ้นอยู่กับว่ารถไถนาที่มี หรือจ้างมาหาทำได้มากน้อยแค่ไหนรถไถนาแทนควายก็ยังสามารถรวนกันได้เป็นครั้งคราว ผู้ที่วานจะต้องเตรียมน้ำมันเข้าปลาอาหารไว้ให้เจ้าของรถไถนาเตรียมน้ำมันก็จะคล้ายๆ ในอดีตคือเริ่มจากแปลงข้าวกล้าก่อน จึงจะมาเตรียมน้ำมันดำ เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มทำนาหว่านมากกว่านาดำ เพราะประหยัดเวลา ประหยัดแรงงานมากขึ้น

เตรียมน้ำขี้ข้าว พันธุ์ข้าวเริ่มขอกันได้ลำบากขึ้น จะมีพันธุ์ข้าวของเกษตรกรอำเภอมาให้บ้าง เกษตรกรเรียกพันธุ์ข้าวเหล่านี้ว่า ข้าว กข. ไม่มีใครทราบว่าย่อมาจากอะไร เมื่อได้พันธุ์ข้าวมาแล้ว เกษตรกรจะทำการเตรียมน้ำขี้ข้าวด้วยการแช่ข้าวปลูกเหมือนในอดีต แต่ตัดขึ้นตอนหว่านเพื่อถอนเพื่อดำ เป็นการหว่านเพื่อปลูก

การทำหุ่นไล่กา หุ่นไล่กาเปลี่ยนไปเป็นหลักไม้ผูกด้วยถุงพลาสติกปักเรียงเป็นระยะๆ เกษตรกรไม่ได้พิถีพิถันในการทำหุ่นไล่กาเหมือนเมื่อในอดีต

การเรียกขวัญข้าว การเรียกขวัญข้าวสำหรับเกษตรกรในปัจจุบันแทบจะไม่มีการทำการเรียกเลย ความเชื่อเรื่องพระแม่โพสพทำให้ข้าวอุดมสมบูรณ์เรียกว่าบุญไปก็ไม่ผิดนัก เกษตรกรจะฟังการใส่ปุ๋ย วิทยาศาสตร์ ปุ๋ยเคมี การใช้ยาฆ่าแมลงเป็นหลัก เกษตรกรที่เริ่มสนใจการเกษตรแบบยั่งยืนเริ่มใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยวิทยาศาสตร์แต่ยังไม่แพร่หลายมากนักเพราะเห็นผลไม่เร็วเหมือนปุ๋ยวิทยาศาสตร์

การเกี่ยวข้าว การเกี่ยวข้าวจะมีการจ้างแรงงานมาเกี่ยว รถเกี่ยวข้าวเริ่มมีบทบาทสูงขึ้นในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา ซึ่งรถเกี่ยวข้าวส่วนใหญ่เป็นของนายทุนเสียเป็นส่วนใหญ่ เกษตรกรทั่วไปไม่มีทุนพอจะซื้อ รถเกี่ยวข้าวจะทำหน้าที่เกี่ยวและสี และเก็บฟางไปในตัว จึงประหยัดเวลาแต่ใช้ทุนเยอะขึ้นสำหรับเกษตรกรรายที่ไม่ได้จ้างรถเกี่ยวข้าว การเกี่ยวข้าวก็ยังเป็นลักษณะเดิมเหมือนในอดีต เพียงแต่โอกาสของการรวน การลงแขกมีได้น้อยลง จะเป็นการจ้างแรงงานเสียเป็นส่วนใหญ่ ค่าจ้างรายวันวันละ 180-200 บาทโดยประมาณ

การเตรียมลาน เกษตรกรที่ไม่ได้จ้างรถเกี่ยวข้าว เมื่อเกี่ยวข้าวเสร็จก็จะเก็บข้าวไว้ที่ลานคล้ายๆ เดิม แต่ลักษณะของลานข้าวเปลี่ยนจากลานขี้วัวเป็นผ้าพลาสติก ซึ่งทำได้เร็ว ง่าย และสะอาดกว่าลานขี้ควาย การขนข้าวจะไม่หอบด้วยไม้หลาวเหมือนในอดีตแต่จะใช้รถไถนาเดินตามพ่วงรถพ่วงเข้าไปขนข้าวในนาออกมาแทนเมื่อได้ข้าวมาเก็บที่ลานแล้ว ก็จะจ้างรถสีข้าวมาสีให้ หรือบางรายอาจจะมีการตีบ้างในกรณีที่มีข้าวไม่มากพอจะคุ้มการจ้างรถมาสี

การตีและการนวดข้าว การตีข้าวมีน้อยลงหรือจะเรียกว่าแทบไม่มีเลย เพราะก่อนที่จะมีรถเกี่ยวข้าว ข้าวที่เกี่ยวแล้วจะมีใช้รถสีข้าวสีข้าวแทนการ รดสีข้าวสามารถแยกเอาเมล็ดข้าวแยกออกจากฟางข้าวได้ดีกว่าการตีข้าว และการนวดข้าวด้วยควายมาก อีกทั้งขั้นตอนก็ไม่มีมากเหมือนการตีข้าว เพียงจับฟ่อนข้าวใส่เข้าไปในเครื่องเครื่องจะแยกข้าวแยกฟางออกจากกันได้เลย

การเก็บข้าว การเก็บข้าวมีลักษณะไม่ต่างจากเดิมมากนักแต่จะเพิ่มการเก็บข้าวด้วยกระสอบมากขึ้น เพราะสะดวกต่อการเอากระสอบข้าวรับข้าวจากเครื่องสีข้าว หรือรถเกี่ยวข้าว ข้าวที่ได้มาส่วนใหญ่จะขายออกไปเพื่อใช้ในการลงทุน เกษตรกรบางรายขายออกไปหมดไม่เก็บข้าวไว้กิน

การเก็บฟาง ฟางข้าวจะเก็บในลักษณะไม่ต่างจากเดิม การเก็บจะเก็บไว้ขาย หรือเกษตรกรที่เปลี่ยนการเลี้ยงควายไปเป็นการเลี้ยงวัวเนื้อก็จะเก็บไว้เลี้ยงวัว เกษตรกรที่เริ่มเรียนรู้เกษตรกรรมยั่งยืนก็เริ่มทำปุ๋ยหมักจากฟางข้าว

การสีข้าว ที่หมู่บ้านหัวถนนในสมัยปัจจุบันมีโรงสีข้าวขนาดกลาง ดำเนินกิจการโดย นายเครือ เชิด พุดทรา ชาวบ้านจะนำข้าวส่วนใหญ่มาสีที่โรงสีของนายเครือ มากกว่าสมัยก่อนเพราะทำงานได้เร็วขึ้น การตำข้าวด้วยครกกระเดื่องไม่เป็นที่นิยม ครกกระเดื่องจึงหายไปยังเหลืออยู่ที่บ้านพอใหญ่โตะ บาทขุนทด แต่ไม่ค่อยได้ใช้งานเท่าใดนัก

หลังฤดูการเก็บเกี่ยว เริ่มมีการล้อมรั้วรอบที่นาของตนมากขึ้น โดยเฉพาะที่นาที่นายทุนเข้ามาซื้อไปจะมีรั้วล้อม ชาวบ้านไม่สามารถเข้าถึงได้ เกษตรกรเริ่มขนขวายหาเงินเพิ่มขึ้น คนที่มีที่ไร่ก็จะไปทำไร่ปอ ไร่มัน ไร่พริก เป็นกิจลักษณะมากขึ้น เพิ่มงาน เพิ่มทุนในการทำสูงขึ้น หากไม่มีที่ไร่เกษตรกรก็จะออกจากหมู่บ้านไปรับจ้างเป็นลูกจ้างงานก่อสร้าง ลูกจ้างโรงสีข้าว เวลาวางจึงแทบไม่มีเหมือนในอดีตเกษตรกรที่มีควายเหลืออยู่จำเป็นต้องมีพื้นที่ในการเลี้ยงควาย ส่วนที่เปลี่ยนจากการเลี้ยงควายมาเป็นเลี้ยงวัวเนื้อก็เช่นกันต้องมีพื้นที่เฉพาะส่วนตัวในการเลี้ยง หรือต้องเกี่ยวหญ้ามาเลี้ยงในคอก ไม่สะดวกที่จะปล่อยวัวควายเดินไปอย่างอิสระได้เหมือนในอดีตเวลาในการทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์มีน้อยลง งานประเพณี งานบุญต่างๆ จะมีคนสนใจน้อย แม้หมู่บ้านจะสร้างวัดเป็นของตน ไม่ไกลต่อการเดินทางแต่ชาวบ้านกลับไม่สนใจที่จะไปวัดเหมือนในอดีต งานสาธารณะประโยชน์คนจะทำก็ต่อเมื่อได้รับผลประโยชน์ที่มองเห็นได้ในระยะสั้น เช่นเงิน หรือของแจก

สรุปการทำนาในปัจจุบัน

- ใช้เงินลงทุนเยอะขึ้น
- ควายหมดบทบาทในการทำนา เพราะถูกแทนที่ด้วยรถไถนา
- อุปกรณ์ที่ใช้ทำนาโดยใช้ควายชาวบ้านขายไปเสียหมด มีเหลือให้ดูเป็นบางส่วนไม่ครบทุกชิ้น
- การลงแขกหรือวานจะทำได้ลำบากขึ้น หากทำได้ก็ใช้ทุนสูงขึ้น ความสามัคคี เสน่ห์ความ

สวยงามของวิถีชีวิตเกษตรกรลดลง

- มีการใช้สารเคมีในการทำนามากขึ้น
- ภูมิปัญญาทางด้านความเชื่อเช่นการเรียกขวัญข้าวแทบจะสูญหายไป
- การทำนानั้นเพื่อเงินมากกว่าที่จะทำเพื่อไว้กิน

- เกษตรกรย้ายถิ่นฐานออกไปประกอบอาชีพอื่นมากขึ้น เหลือผู้สูงอายุกับเด็กเฝ้าบ้านเป็นส่วนใหญ่ คนทำการเกษตรน้อยลง เนื่องจากขายที่ดินทำกิน หรือเปลี่ยนอาชีพ (การทอผ้า. (ออนไลน์)

การฟื้นฟูระบบนิเวศ

การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทยถือว่าเป็นปัญหาสำคัญของประเทศในปัจจุบันที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะป่าไม้ที่เป็นทรัพยากรพื้นฐานของระบบนิเวศในประเทศไทย ในอดีตที่ผ่านมาทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลายให้เสื่อมโทรมลงมีสาเหตุแตกต่างกันไป ทั้งความต้องการใช้ไม้เพื่อเป็นสินค้า ต้องการที่ดินเพื่อใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อการสร้างผลผลิตทางการเกษตร หรือการขยายตัวของชุมชนเมืองตามจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น แต่ผลที่เกิดจากการลดลงของทรัพยากรป่าไม้ที่เกิดขึ้นเหมือนกันคือ ความไม่สมดุลทางธรรมชาติ และนำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อม อาทิ การเกิดพายุฤดูร้อนที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกปี การเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน และน้ำ เกิดปัญหาภัยแล้ง และอุทกภัยเป็นประจำทุก ๆ ปี ถึงเวลาแล้วที่ต้องหันมาร่วมมือกันฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้กันในทุก ๆ ภาคส่วน เพื่อให้ทรัพยากรป่าไม้กลับมามีสภาพที่สมบูรณ์ตามที่เคยเป็นมาในอดีต ประการสำคัญคือ เพื่อเป็นการลดสถานะของปัญหาอากาศของโลกเปลี่ยนแปลง “ภาวะโลกร้อน” ซึ่งเป็นเป็นปัญหาใหญ่ที่มีความสำคัญในระดับโลกอยู่ในปัจจุบัน

การแก้ไขปัญหาโลกร้อนที่สำคัญคือการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมและสมดุลในทั้ง 3 มิติ คือ การสร้างเศรษฐกิจจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างสังคมความเป็นอยู่ที่มีความสุขแบบพอเพียง รวมถึงการสร้างแนวทางการฟื้นฟูที่เชื่อมโยงกับการสร้างแหล่งทรัพยากรที่เป็นอาหาร และสิ่งจำเป็นในการใช้ประโยชน์อื่น ๆ ร่วมด้วย ปัจจุบันมีการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจมากเกินไปจนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ ดิน และน้ำ กระบวนการแก้ไขปัญหา คือ การปรับปรุงแบบการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและใช้ทรัพยากรเหล่านั้นได้อย่างยั่งยืนมากขึ้น เช่น ในพื้นที่ต้นน้ำบนพื้นที่สูงในอดีตเคยเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่สมบูรณ์ทำหน้าที่เป็นต้นน้ำลำธารปกติตามธรรมชาติ แต่เมื่อมีผู้คนเพิ่มมากขึ้นได้บุกรุกป่าเพื่อนำมาเป็นที่ปลูกข้าวไร่เพื่อบริโภคและข้าวโพดเพื่อสร้างรายได้ ทำให้เกิดการบุกรุกอย่างกว้างขวางจนเกิดผลกระทบต่อดินและน้ำ ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำลง ฉะนั้นการปรับปรุงแบบการใช้ประโยชน์พื้นที่ด้วยการปรับปรุงให้เป็นนาข้าวเชิงแบบขั้นบันไดในพื้นที่บางส่วน เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวซึ่งจะทำให้ความต้องการพื้นที่ปลูกข้าวน้อยลงที่จัดว่าเป็นแหล่งอาหารให้กับผู้ใช้ประโยชน์พื้นที่นั้นอยู่ พื้นที่ดินบางส่วนสามารถปรับเปลี่ยนไปปลูกต้นไม้ในรูปแบบวนเกษตร และป่าธรรมชาติเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศในภาพรวม นำมาซึ่งความชุ่มชื้นและสมดุลมากขึ้น สร้างผลผลิตอื่น ๆ จากต้นไม้ที่ปลูกเพื่อพยุขรายได้ทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขแบบพอเพียงจึงสามารถขับเคลื่อนไปได้ภายใต้กรอบการพัฒนาในรูปแบบที่เรียกว่า “นาร่วมป่า” ได้การปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์พื้นที่และระบบการผลิตตามรูปแบบ “นาร่วมป่า” จึงเป็นรูปแบบที่ต้องการการดำเนินงานร่วมกันจากหลายฝ่าย ทั้งเกษตรกรผู้ครอบครองพื้นที่ เจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นผู้ดูแลพื้นที่ ที่ปรึกษาและแหล่งทุนสนับสนุนจากภาคประชาสังคมที่

ต้องการช่วยเหลือ เพราะเกษตรกรผู้ครอบครองพื้นที่นั้นไม่สามารถจะดำเนินการได้ตามลำพัง การเข้ามาให้ความสนใจและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาของภาคเอกชนน่าจะเป็นช่วงโอกาสที่ดี ในการศึกษาแนวทางการดำเนินการ สร้างความเข้าใจให้กับทุก ๆ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ทราบ และรวบรวมข้อมูลทางวิชาการเพื่อสนับสนุนให้เห็นถึงพัฒนาการและผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขั้นตอนการวิจัยให้ได้มาซึ่งรูปแบบการจัดการพื้นที่และการปลูกฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำเสื่อมโทรมใน จ.น่านที่เหมาะสม จึงประกอบด้วย การออกแบบรูปแบบการใช้ประโยชน์พื้นที่แบบ นาร่วมป่า ที่คาดว่าจะเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่ ดำเนินการปลูกตามที่ออกแบบไว้ และการประเมินผลการใช้ประโยชน์พื้นที่และการปลูกป่าในระยะต่าง ๆ โดยองค์ประกอบหลักในพื้นที่หนึ่งนั้น ประกอบด้วย พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่วนเกษตรพื้นที่นาข้าว และแหล่งน้ำ เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดการสมดุลใน 3 มิติ คือ การสร้างเศรษฐกิจ จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเหมาะสม เพื่อสร้างสังคมความเป็นอยู่ที่มีความสุขแบบพอเพียงต่อไป สถาบันปลูกป่า ปตท.การฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำเสื่อมโทรมแบบบูรณาการ “นาร่วมป่า” <http://www.pttreforestation.com/Researchview.cshtml?Id=4>(ออนไลน์)

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) คือรัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจทางการเมืองและการบริหารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ เพื่อดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ความสำคัญการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

1. เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพื่อให้เกิดความทั่วถึงในการให้บริการสาธารณะและแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของประชาชน
2. เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงและรวดเร็ว เพราะความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวอาจไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า
3. เพื่อช่วยเหลือรัฐบาลในการประหยัดงบประมาณหรือเป็นการลดค่าใช้จ่ายของรัฐบาล เพราะกิจการส่วนใหญ่ที่ท้องถิ่นรับมอบจากรัฐบาล ท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้โดยใช้รายได้ของตนเอง ซึ่งมาจากข้อกำหนดของกฎหมาย
4. ทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ รูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในเบื้องต้น เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองไม่ว่าจะโดยการเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง หรือการตรวจสอบการกำกับดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของสภาท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งจะมีผลให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการปกครองในระดับประเทศ อาจารย์บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ.การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น.สถาบันพระปกเกล้า.

สรุป

ประชาชนส่วนมากของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพทำนาข้าวเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ประชาชนในเขตชนบทได้ยึดเป็นอาชีพหลัก ถือว่าเป็นผลผลิตในการส่งออกอันดับหนึ่งของประเทศที่หารายได้เข้าประเทศต่อปีอย่างมหาศาล ดังนั้นระบบนิเวศธรรมชาติของประเทศจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการทำนา ด้วยวิธีการทำนาในยุคปัจจุบันนั้นส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ เพราะการทำนาได้นำเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานลดเวลาในการทำนาลงแต่ทำร้ายวิถีชีวิตและระบบนิเวศตามท้องทุ่งนาเป็นอย่างมาก เช่น การเผาฟาง เพื่อลดเวลาทำนาและต้นทุนในการไถนาลง แต่กลับทำร้ายนาดินและสิ่งมีชีวิตตามท้องทุ่งนา แทนที่ฟางและหญ้าจะถูกไถกลบกลายเป็นปุ๋ยทำให้ดินมีสารอาหารที่สมบูรณ์สิ่งมีชีวิตและต้นไม้ตามคันนาก็จะทำให้ระบบนิเวศดีขึ้น แต่ชาวนากลับเหลือที่จะเผาฟางและหญ้าฆ่าสิ่งมีชีวิตต้นไม้ล้มตายมีฝุ่นควันสร้างมลพิษทางอากาศทำให้ค่า PM สูงขึ้น ด้วยเหตุว่าลดค่าใช้จ่ายจากการจ้างรถไถกลบและไถบดลง

ปัญหาดังกล่าวนี้อาจหากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทุกแห่งเข้าไปช่วยลดค่าใช้จ่ายดังกล่าว ด้วยการช่วยค่าการไถกลบและไถบด 70 % โดยให้ประชาชนผู้มีรถไถนาเข้าร่วมโครงการออกไถกลบและไถบดด้วยได้ค่าจ้างจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 70% และจากเจ้าของนา 30% หลังจากการเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว เมื่อชาวนาลดค่าใช้จ่ายดังกล่าวลงการจะร่วมมือในการไม่เผาและใช้สารเคมีน้อยลงก็จะเกิดขึ้น จะส่งผลต่อการรักษาพื้นฟูระบบนิเวศท้องนามีความอุดมสมบูรณ์ ระบบอากาศหายใจดีขึ้นสารพิษที่ตกค้างในเมล็ดข้าวไม่มีคุณภาพข้าวดีขึ้นส่งผลต่อการส่งออกข้าวที่ดีขึ้นด้วยคุณภาพปลอดสารพิษ ทั้งผู้คนที่มารถไถนาก็มีงานทำมีรายได้สามารถส่งค่างวดและเลี้ยงครอบครัวให้ชีวิตที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- วีรพงษ์ รามางกูร (2560).การทำนาสมัยใหม่'.ประชาชาติธุรกิจ (ออนไลน์) ที่ มา <https://www.prachachat.net/opinion-column/news-28974> (เข้าถึงข้อมูล 26 ธ.ค.63)
- มูลนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์(2554) ประวัติข้าว.rbk (ออนไลน์). <https://www.rakbankerd.com/agriculture/page.php?id=1218&s=tblrice> (เข้าถึงข้อมูล 26 ธ.ค.63)
- การฟื้นฟูระบบนิเวศ. (ออนไลน์). <https://sites.google.com/site/buu54311013/01> (เข้าถึงข้อมูล 26 ธ.ค. 63)
- อาจารย์บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่.สถาบันพระปกเกล้า. (เข้าถึงข้อมูล 26 ธ.ค. 63)
- อัศวินท์ ศาสนพิทักษ์ และ นพพล อัศฮาด(2559).การบริหารปกครอง: แนวคิดและการพัฒนาสู่การปกครองท้องถิ่น.วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 กันยายน.
- การทำนา.(ออนไลน์) <https://sites.google.com/site/pimonmart44367/history-of-rice-farming-1/present>. (เข้าถึงข้อมูล 26 ธ.ค. 63)

สถาบันปลูกป่า ปตท.(ออนไลน์).การฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำเสื่อมโทรมแบบบูรณาการ “นาร่วมป่า” <http://www.pttreforestation.com/Researchview.cshtml?Id=4> (เข้าถึงข้อมูล 26 ธ.ค. 63)

อาจารย์บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น.สถาบันพระปกเกล้า. (เข้าถึงข้อมูล 26 ธ.ค. 63)